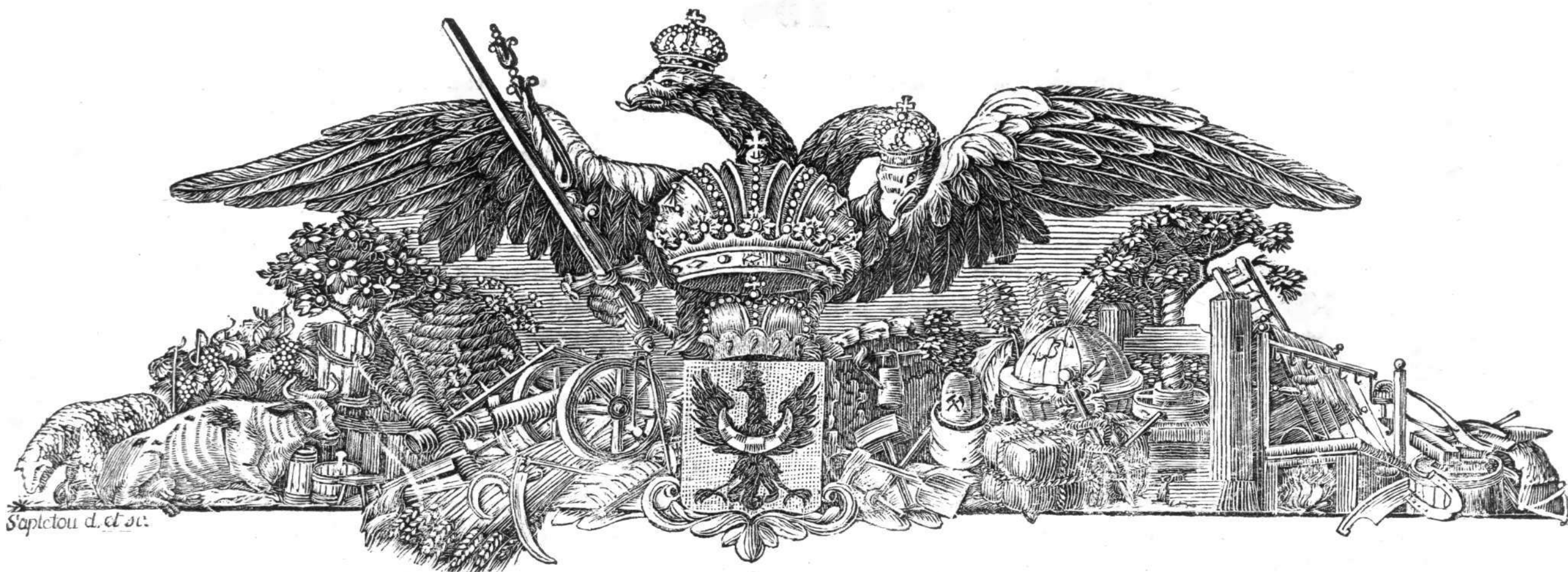

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svetlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj V.

V sredo 15. grudna 1847.

List 50.

Ibikovi žerjavi. *)

(Konec.)

Tu klop o klopi tik sedijo
Skor odra stebri se vsibijo,
Iz bliž, iz delj, visok obroč,
Narodi greški čakajoč.
Doné ko šum valov globocih,
Ljudi nabasan, se glednjak,
Ovinkov bolj in bolj širokih,
Dviguje kviško v sinji zrak.

Kdo vé iména, šteje rode,
Ki prišli so v gostivne zgode?
Iz Atike, iz Avlide,
Iz Tebe, iz Lakonije,
Iz daljne zemlje azijske,
Iz vsih otokov prišli so,
In kora pesme veličanske
V gledišu tu poslušajo.

Po stari šegi, modro, kasno,
Korakov merjenih počasno,
Iz dna stopivši zadniga,
Igravnico obhodi ta.
Tak smertna žena ne koraka,
Tih dom rodil pozemski ni,
Orjaška méra strašna taka
Človeško daljno prestermi.

Ledovje černa plahta bije,
Košenosuha roka vije
Zarečili bakel mračen plam,
Kervi v obličju manjka znam.
In kjer na glavah po navadi
Ljudém prijazni kodri so,
Serdite kače, divji gadi
Trebuha strup napenjajo.

Sukáje v krogu se ostudno
Zakrožijo popevko čudno,
Ki serce zgrabi grešnika,
V žareče spono vkuje ga.

Omamši svest, razum slepivši
Erinna pesem zadoni;
Doní — slušaveu kri popivši,
In lirnih glasov ne terpi:

»O, blagor, ki se čist ohrani,
Ki zmot in greha dušo brani,
Mé bližati ne smemo se,
Življenja pot mu gladka je.
Gorjé nasprotno, ki skrivaje
Nakída si pregrehe zlo,
Mé hčere tmin, za vse plačaje,
Njegovih pét se primemo.«

»In če vbežati misli marno,
Za njim sledé smo tam viharo,
Tekočo nogo vpletši mu,
De pasti mora v gnus prahú.
Tak tiramo ga brez nehanja,
Kesanje vse je prazno nam,
Naprej, naprej do mertvih stanja,
In zmir je naš — in tudi tam.«

Takpevši ples končajo čuden,
Mertvaškiga molčanja studen
Leži na celim domu duh,
Ko de bi sodbe bil posluh.
In stare šege, modro, kasno,
Igravnice obhodši krog,
Korakov merjenih počasno
Zgubijo zad se v skrit oblok.

Je res alj sanj grozenje tako,
Treptaje praša serce vsako,
In klanja se mogočnosti,
Ki skrivno sodi, vedno bdi;
Ki cudovitno, neumljivo,
Napleta temni klonč napák,

Globoko v sereu kliče živo,
Pogledu pa se vogne v mrak.

In čuj! — Iz gorne galerije
Zdej glas nakrat plašan zavpije:
»Ibikove, o Tímotéj!
Žerjave tam, poglej, poglej!
In zrak pokrije nagla tenja,
In čez predór gledavnice
Mračivniga se mergolenja
Žerjaven roj poganja tje.

»Ibikove!« — imé štimano
Vsim persam novo vseka rano,
In kot valovi v emerk veršé,
Od ust do ust prašanje gré:
»Ibikove, ki vir je plaka?
Ki umorjen je, žertva zlih,
Beseda kaj pomeni taka,
In kaj prikazen tičev tih?« —

In glasno bolj in bolj še praša,
Prašaje zdetja sum naraša,
Vse ljudstvo kliče: »Pazite!
To Evmenídna sila je!
Imamo ga, ki ga je umoril,
Izdá se sam s klicanjem tim,
Primíte ga, ki je govoril,
In zgrabite tovarša z njim.«

Pa ta je komaj reč izustil,
Bi rad besedo v gerlu pustil;
Zastonj, — obraz od straha bled
Obložene vestí je sled.
Pred sodnika ju ljudstvo tira,
V trenutju sta prevržana,
In pričo vsih pravíce skira
Poverne zlo morivcama.

J. Koseski.

Od jesenskiga oranja.

Opomin kmetovavcam.

Že nekterikrat smo kmetovavce opomnili, de
ni práv, če njíve, ktere mislijo na spomlad z jarim

žitam obsejati ali s kakimi drugimi poletinskimi
sadeži obsaditi, čez zimo nepreorane ležé,
kér jesensko preoranje prinese kmetovavcam
veliko dobičkov in odverne marsiktero škodo,

*) Od glediša bravši se spomnimo, de greški teatri streh niso imeli, in de so po dnevu, ne kakor zdaj po noči, v teatrih igrali. Iz sedežev je ljudstvo nad sabo, in krog sebe, na široko zrak in nebo viditi znalo. Zatorej sta visoko sedeča Ibikova ubijavca že od delječ žerjave zagledati mogla, preden so tinađ gledišnim predóram ali odpertjem, leteli. — Atika, Azija, Avlida, Tebe, Lakonija so greške imenitne mesta in dežele bile. — Evmenide, Erinje, grozne boginje mašovanja, osvete, gotove povračbe in kazni. Kako strašne so po greškim mnenju bile, berémo v pesmi.

ktera zanikeruiga kmeta zadene, ki svoje njive še le spomladi preorje.

V 48. listu pridnih Tiroljskih kmetijskih Novic, ktere naš častitljivi rojak, gosp. Megušar slavno vredujejo, beremo ravno v ti reči tako jasno podučenje, de se ne moremo zderžati, ga tudi slovenskim kmetovavcam od besede do besede na znanje dati. Kér je pa pohvaljeni sostavek precej velik, ga bomo še le v Novicah po novim létu natisniti dali, de ga ne bo treba na dva kosa raztergati.

Zdej tedej kmetovavce le opomnimo, de naj, preden zima s snegam in zmerzlino nastopi, za spomladansko setvo namenjene njive berž preorjejo, de bodo preorane čez zimo ležale in vsih dobičkov deležne postale, ktere jesensko oranje jarim žitam dodeli. Prosimo, tega opomina ne zanemariti!

Kakó prisadno pljučnico živine ozdravljati.

(Konec.)

Pomočki zoper prisadno pljučnico.

Ako ti živina na prisadni pljučnici zbolí, pošli berž berž po umniga zdravnika, če ga vesh kje iskati. Če ga ni, si moraš — kér sila kola lomi — sam pomagati s kakim drugim človekam, ki zna živini pušati. Téle pa so poglavne zdravila zoper prisadno pljučnico:

1) Postavi živino v topel (pa ne v presoparen) hlev in na suho steljo, také de ne bo pri vratah stala, in de ne bo sapa skoz oknja in vrata čez njo pihala; taka sapa je strup za bolno živino. Obilna suha stelja pa je za živino to, kar je gorka postelja za človeka. Sicer naj bolna živina pokojno stoji: pokoj je bolnim pljučam poglavitno zdravilo.

2) Daj jo dvema hlapcama po celim truplu s slamo dobro dergniti, de se začne potiti, ali de se saj dobro ogreje. Koj po dergnjenji jo pa daj z gorkim kôcam ali s kako pripravno, pa ne pretežko, plahto odéti. Pot odpravi bolezn iz pljuč.

3) Brez odlašanja naj se ji potem puša, in sicer konjem in govedam naj se na veliki vratni žili 2 ali 3 bokale (Mass) kervi na enkrat izpuští. Menj se krivi vzame, če je živina še prav mlada, mājne pošave ali slabo rejena, in če bolezn ni prehuda; sicer pa več. To pa naj ti bo pri pušanji nar poglavniši vodílo: Če poprej na levi strani reber nisi sercá bolne živine čutil, po pušanji ga pa čutiš, naj ti bo tó znamenje, de si na enkrat dovelj kervi živini vzel; — če pa po pušanji sercá ne čutiš, je to znamenje, de si ji premalo kervi izpuštil, de je tedej pljučnica posebno huda in de bo treba čez kakih 10 ur vnovič pušati. V prvih treh dneh se ne boj dvakrat, trikrat in če je treba tudi po štirikrat pušati, če se prisad pohujša, de živina vnovič težji sôpsti začne, žila hitrejši bije in živina klaverniši postane. Mi smo večkrat v Dunajski živinski bolnišnici konjem v treh dneh po 8 do 10 bokalov kervi izpuštili in jih také smerti otéli. Kakor je pa pušanje v začetku bolezn nar prvi pomoček, také škodljivo je pušanje še le četerti, peti dan bolezn ali pa še pozneje, kér se po tem prisad že v drugo bolezn preverže, zoper ktero pušanje nič več ne pomaga.

4) Solitar je nar boljši notranje zdravílo zoper prisadno pljučnico. Raztôpi tedej v kakih 6 bokalih vode 4 lote solitarja, de živina to soli-

tarjevo vodo čez dan počasi popije. Voda pa ne sme merzla biti, kér živini škodje, pa tudi pretôpla ne, kér, zlasti konji, take vode radi ne pijó in raji žejo terpijo, kar jim pa ne tekne. — Razun solitarjeve pa ponudi živini večkrat tudi čiste vode, ali pa z otrobi, ali ječmenovo moko, ali lanenimi prešami zmešane, pa ne merzle. Voda živino hladi, kri tanjša in notranji prisad zatíra. — Če bolna živina solitarjeve vode neće piti, razstôpi konjem ali govedam 4 lote solitarja v maslicu vode, in pomešaj v to vodo toliko ječmenove moke, de bo ta zmes tenak pôp, kteriga potem na 4 dele razdeljeniga — vsaki 2 uri en del — živini na jezik pobriši, de ga požrè. Za manjši živino vzemi namesti eniga lota pa en kvinteljc solitarja. — Takó ravnaj skozi 3 dni, če živina ni driske dobila, ali če je ne kolje; sicer ji nikar ne dajaj solitarja.

5) Po tem ko si živini pušal (poprej pa ne) in sicer tretji dan po začetku pljučnice, če prisad ni dosti jenjal, ji zavleci spredej na persih ali pa na obeh straneh s terpentinovim oljem namazani perteni trak (Eiterband), govedam pa telôh (Nieswurz, Christwurz, Gillwurz.)

6) Na hudi prisadni pljučnici bolna živina nič ne je, in to je prav; sej jo z moko, otrobi ali lanenimi prešami namešana voda tačas dovelj redí. Če tretji dan kaj piče poželi, daj ji naribaniga korenja; korenje z otrobi je za take bolnike nar zdravši piča in pa tudi dobro zdravílo, če po pljučnici živina še nekaj časa pokašljuje.

Četerti ali peti dan se bojo znamenja pokazale, de bolezn jenjuje; nar boljši znamenje pa je, če se živina mirno vleže. Še en teden po tem ne smeš živine vpreči; enmalo in počasi v lepim vremenu enkrat na dan prepeljavati jo, ji pa tekne.

Včasih ji otók pod persmi in pod trebuham, pa tudi po nogah nastopi: ji bo pa že sam prešel. Otêkle noge ji včasih s slamo dergni, ali pa tudi s kafrovco (Kamphergeist), ktero si sam lahko napraviš, če 2 lota kafe v maslicu močniga žganja razstopiš.

Je pajel živini po pljučnici smerdljivi gnoj iz nosnic tēči, je znamenje, de se ji pljuča gnojé, ki se le malokdaj ozdraviti dajo s kalmeževostupo in pa s terpentinovim oljem; vzemi v ta namen 4 lote kalmeža in pa en lot terpentinoviga olja in ju z enmalo vode in moke skupej zmešaj, v 2 dela razdeli, ter en del dopoldne živini daj, družiga pa popoldne. Takó ravnaj en teden, in zraven tega ji vnovič zavleci trak ali teloh. Če pa živina vedno bolj oslabuje in težko sôpe, ne boš nič opravil; gnjilina pljuč jo bo zadušila.

Dr. Bleiweis. *)

Prošnja farmanov do sojiga fajmoštra.

(Konec.)

Pa ne le lepi izgledi usmiljenja in postrežnosti, ampak tudi nasprotni slabi bodo pripomogli, šolarje k ljubezni in prijaznosti do eden družiga podbudovati. Ako ima namreč le šola po celim, to je, čez in čez dober duh (kar se pri dobrim učeniku vselej dočakovati sme), tokó bodo taciga, kteri se bo zoper ljubezn ali usmiljenje pregrešil, vselej vsi drugi z nevoljo pogledali in nad njim godernjali: in tó bo ne le njega, ampak tudi vse druge učilo, se v prihodnje taci djanj sramovati. —

Zunej tega ima učenik tudi še mnoge pomočke v

*) Za pokušnjo iz mojih živinozdravilskih bukev, že davnej kmetam v pomoč obljubljenih.